

مهشید موسوی

روزنامه‌نگار

شرح دورانی که در آشوبتس گذشت

اگر این نیز انسان است

- پرمبولوی، سپاس ریوندی
- نشر ماهی
- چاپ اول: ۱۳۹۸/۲۲۳ صفحه
- قیمت چاپ اول: ۳۲ هزار تومان

«می دانید در اصطلاح اردوگاه به «هرگز» چه می‌گویند؟ (morgenfruh) فرد صبح.

چه کسی است که در خلوت خویش حتی یک بار نیز با قربانیان کشتار بی‌رحمانه نازی‌ها هم‌دردی نکرده باشد؟ نام «آشوبتس» یا اردوگاه مرگ نازی‌ها بی‌شک ریشه بر اندام نسل‌های متمادی بشر خواهد انداخت، از آن‌رو که تصور این حد از سقوط برای فرزند آدم، دشوار است. کتاب حاضر شرح دورانی است که نویسنده، پرمبولوی، در آشوبتس گذراند. او که در عنفوان جوانی و در کسوت یک مهندس شیمی راهی یک قدمی ماشین آدم‌سوزی نازی‌ها شد، از روزهایی می‌نویسد که والاترین دارایی هر انسانی در زیر قوانین حیوانی اردوگاه به نابودی کشیده می‌شد. روزگاری که «امید» در دل‌ها می‌خشکید و دورترین آینده احتمالی پایان همین روز بود. توصیفات لوی از اردوگاه، روابط بین اسیران یهودی، مجرمان و سایرین، دادوستدها و جزئیاتی از این دست از آن‌رو که به تجربیات نویسنده گره خورده‌اند، حائز اهمیت است. این دردی است که همچون سیم‌خاردار در لابه‌لای جملات پیچیده‌شده، آه بی‌گناهمانی است که به گناه نژاد و دین‌شان، شرایطی ورای تصورات ددمنشانه انسانی را از مودند، اما لوی از این هم فراتر می‌رود؛ او منظره‌ای را پیش روی خواننده ترسیم می‌کند که در آن، انسان متمدن به‌لحاظ شرایط حاکم، جان و مال خود را بر همه چیز و همه کس ارجح می‌داند. در این نظام جنگل‌گونه، مفاهیم والای انسانی همچون فداکاری، عشق به هم‌نوع و آزادی معنای خود را از دست می‌دهند و آن کسی که به کوشش نفس بیدار و وجدان آگاهی برای زنده‌ماندن این مفاهیم کوششی کند راهی جز اتاق گاز نخواهد پیمود. از این‌روست که نازی‌ها نه به کشتن انسان که به نابودی مفهوم انسانی او ورای جسمش همت گماردند. اگرچه لوی توانست پس از کمتر از دو سال از آشوبتس خوفناک رهایی یابد، اما پایان زندگی او به همان سال‌ها گره خورده بود. مرگ او را نمی‌توان خودکشی نامید، او پیش از این‌ها به‌دست قدر قدرت نظام شکنجه‌گری کشته شده بود که تا آخر عمر داغ خود را از پیشانی قربانیانش پاک نکرد.

بارز مجموعه حاضر که در ۹۷۱ صفحه تدوین شده این است که محققانی با گرایش‌های مختلف تلاش کرده‌اند تا آنجا که در توان‌شان بوده مشاهده‌ها و تجربیات‌شان را به‌نحوی مبسوط و با زبانی شفاف روایت کنند. در بیشتر متن‌ها ردپای واضحی از «دغدغه‌های» خود محققان بر جای مانده است. این دغدغه‌ها گاه کاملاً منطبق بر نگاه‌های رسمی است و گاه از سنخ بحث‌های روزمره و گاه نیز رنگ‌وبویی تحلیلی و منتقدانه به خود گرفته است. همه هدف و امید گردآورندگان مجموعه این بود که به‌واسطه مطالعه راهپیمایی اربعین، گامی در شناخت حیات دینی و اجتماعی کنونی ایرانیان و خاورمیانه و نیز سایر شیعیان برداشته شود.

چنین واقعه‌ای در ایران نمی‌توان یافت. آنچه در این کتاب منتشر شده است، گزارش محققانی است که با حضور در راهپیمایی اربعین، تلاش کرده‌اند توصیف دقیق و روایت محققانه از آنچه مشاهده کرده‌اند، ارائه دهند. محققان این طرح در تدوین گزارش نهایی، عمدتاً فرم گزارش روایی و گزارش توصیفی متعارف و در مواردی فرم یا ژانر سفرنامه را انتخاب کرده‌اند. گردآورندگان این اثر با اشاره به اینکه گزارش‌های درج‌شده در این کتاب، ساختار مشابه و کیفیت یکسانی ندارند و عاری از داوری‌های شخصی و کلی‌گویی‌های معمول هم نیستند، اما تأکید می‌کنند «در لابه‌لای متون این کتاب با توصیف‌ها و روایت‌هایی از میدان تحقیق مواجه می‌شویم که تازه و شایان توجه‌اند. نویسندگان گزارش‌ها، روایت‌هایی از زائران ایرانی، عراقی و پاکستانی و... ارائه می‌کنند که برخلاف برداشت رسانه‌ای مسلط، از تنوع و تکثر علایق و انگیزه‌ها در این جمعیت خبر می‌دهند؛ تنوعی که البته در پس‌زمینه باوری واحد -اعتقاد به اهمیت و عظمت حادثه کربلا- جریان می‌یابد که همواره از مهم‌ترین مبانی هویتی شیعیان بوده است.»

۱۷ گزارش منتشر شده در این کتاب در چهار فصل تدوین شده است: «روایت تطبیقی»، «تحلیل اجتماعی»، «روایت فرهنگی» و «روایت توصیفی». ویژگی

درباب پیاده‌روی اربعین

داخل کشور، منطقه و جهان به‌سوی خود برگردانده است، اما این رویداد در داخل و خارج از کشور دستمایه تفسیرهای متنوع و متفاوتی قرار گرفته که با ملاحظه سویه‌های متنوع و متعدد این آیین و نیز مناقشات سیاسی و فکری جاری چندان جای تعجب ندارد. آن‌ها تأکید می‌کنند سیاست‌مداران و گروه‌های سیاسی و جریان‌های فکری در چارچوب علایق و منافع خویش، این رویداد را تفسیر می‌کنند و می‌کوشند معناهای مدنظر خود را به این آیین تحمیل کنند و حتی الامکان به آن رنگ‌وبوی علایق خودشان را بدهند.

ناظران این اثر با بیان اینکه در خصوص این آیین داده (data) و گزارش‌های مستند زیادی وجود ندارد، به فقدان پژوهش‌های میدانی در این باره اشاره می‌کنند و چنین توضیح می‌دهند که طرح پژوهشی «تدوین گزارش‌های توصیفی از پیاده‌روی اربعین» اساساً با این هدف طراحی شد که شناختی عمیق‌تر و از درون، از این آیین به‌دست دهد؛ شناختی دور از سوگیری و فارغ از پروپاگاندا. آن‌ها هدف از تعریف چنین پژوهشی را دستیابی به گزارش‌های دقیق توصیفی و درواقع مجموعه‌ای از داده‌ها و یافته‌ها بیان کرده‌اند.

به استناد مقدمه این کتاب، نمونه یا پیشینه‌ای از تدوین گزارش‌های توصیفی محققانه و مبتنی بر جزئیات از

روایت پیاده‌روی اربعین
• انتشارات پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
• سال انتشار: ۱۳۹۸
• قیمت: ۱۰۰ هزار تومان

از چه تاریخی پیاده‌روی اربعین سنت شد؟ پیاده‌روی اربعین چه تأثیرات فرهنگی و اجتماعی بر دو کشور همسایه دارد؟ پیاده‌روی اربعین در مقایسه با دیگر پیاده‌روی‌های سنتی رایج در جهان چه تفاوت‌هایی دارد؟

کتاب «روایت پیاده‌روی اربعین» که ۱۶ مهر سال جاری در پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات و با حضور احمد مسجدجامعی، عضو شورای شهر تهران، دکتر محمد سلگی، رئیس پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، سیدحسین سراج‌زاده، رئیس انجمن جامعه‌شناسی و برخی از استادان و پژوهشگران جامعه‌شناسی رونمایی شد، مشتمل بر ۱۷ روایت مردم‌شناختی و جامعه‌شناختی از پیاده‌روی اربعین سال ۱۳۹۶ است و با هدف شناخت حیات دینی و اجتماعی کنونی ایرانیان و خاورمیانه و نیز سایر شیعیان زیر نظر دکتر محمدرضا جواد یگانه، عضو هیئت‌علمی دانشگاه تهران تدوین شده است.

ناظران این پژوهش در مقدمه این اثر چنین بیان می‌کنند که رویداد پیاده‌روی اربعین نظر بسیاری از تحلیلگران را در

زهراسادات

روح‌الامین

پژوهشگر اجتماعی

بهترین مدل اقتصاد

سیاسی برای نظام

بازنشستگی چیست؟

اقتصاد سیاسی اصلاحات

بازنشستگی

- الیور پامپ، علیرضا اشرافی احمدآباد
- موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی
- چاپ اول: ۱۳۹۵
- قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

«این داستان شبیه یک افسانه است. روزی روزگاری، مردمانی وجود داشتند که خوش‌وخرم با یکدیگر زندگی می‌کردند. آن‌ها به حیات و تولیدمثل ادامه دادند. هر نسل مراقب نسل بعد خود بود و نسل جوان از نسل پیر مراقبت می‌کرد، ولی با گذشت زمان، بنا به دلیل نامعلومی، زادوولد کاهش یافت. مردم با خود فکر کردند این مسئله می‌تواند خوشبختی آن‌ها را برای همیشه به خطر بیندازد؛ از این‌رو تصمیم گرفتند افراد باهوش -که مهارت‌های واقعه‌مقیدی نداشتند؛ دانشمند و اقتصاددان بودند- را به گوشه‌ای خلوت بفرستند تا در آنجا به فکر راهکاری برای این مشکل باشند. ولی برخلاف افسانه، لوییای سحرآمیز یاکارهای معجزه‌آسای جادوگر کمکی به ما نمی‌کند. سال‌خوردگی جوامع غربی چالش اقتصادی و اجتماعی بزرگی است. به این پدیده با عناوین مختلفی مانند «فاجعه نپوژهور»، «بحران جمعیت» یا «فروپاشی جمعیت» اشاره می‌شود. (بخشی از کتاب)

کتاب «اقتصاد سیاسی اصلاحات بازنشستگی» نوشته «الیور پامپ» با این مقدمه جذاب و با اتکا به تحقیقات موجود در زمینه نظام‌های بازنشستگی و اصلاح آن‌ها، قصد دارد ابتدا مدل‌های اقتصاد سیاسی فعلی را بررسی کند که نشان می‌دهد، سیاست بازنشستگی بیشتر یک مسئله سیاسی است. سپس اثبات می‌کند که هر گونه اصلاح در بازنشستگی تا حدود زیادی تغییر در سیاست بازتوزیع است. در ادامه و در مهم‌ترین بخش این کتاب، یک مدل اقتصاد سیاسی برای نظام بازنشستگی ابداع می‌کند که به‌طور مشخص، سلاقی سیاسی گروه‌های سنی مختلف، همچنین برخی از مشوق‌های سیاسی پایه‌ناشی از اندازه نظام بازنشستگی و جو سیاسی را لحاظ می‌کند، از این‌رو، سیاست بازنشستگی با توجه به توازن مالی با سایر محصولات سیاست عمومی بررسی می‌شود. در بخش مقدمه مترجم، آورده شده است که عنوان اصلی کتاب «اولیت‌های سیاسی و پیر شدن جمعیت: توصیفات سیاسی -اقتصادی اصلاحات بازنشستگی» بوده است که با توجه به طولانی بودن آن برای برگردان فارسی عنوانی کوتاه، اما رسا جایگزین شده است. ترجمه کتاب می‌تواند اثری مفید و موثر در حوزه بررسی‌های علمی نظام‌های بازنشستگی و اصلاحات آن در کشور باشد و پیشنهاد خوبی است برای کارشناسان، سیاست‌گذاران، استادان، دانشجویان و سایر علاقه‌مندان به مسائل اجتماعی و اقتصادی.

وقتی با سوال‌هایی عجیب از خواب بیدار می‌شوید

طلوعی در تعریف این سبک می‌گوید که تمامی شاخصه‌های داستان‌نویسی را دارد، اما تنها تفاوتی که داستان و ناداستان را متمایز می‌کند؛ وجود عنصر خیال است. کتاب «آنا تومی افسردگی» در سه فصل نوشته شده؛ فصل نخست مربوط به اسفندپار خاموشی است؛ پیرمردی نود ساله که پس از سال‌ها به ایران برگشته و تلاش دارد گذشته گزندده‌اش را فراموش کند. فصل بعدی در مورد شخصیت پری آتش برآب است. دختر سی‌ویک ساله‌ای که به نظر می‌رسد شرایط مطلوبی دارد؛ آزاد و پر شور است و شغل و درآمد خوبی دارد، اما تنهاست و این موضوع رنجش می‌دهد. آخرین فصل در مورد مه‌رمان جولایی است؛ جوانی شهرستانی که سال‌هاست به تهران آمده، اما اخیراً منزوی شده و نمی‌داند که می‌خواهد باز زندگی‌اش

چه کند. نخ تسبیح روایت داستان، تصمیم آقای خاموشی برای مرگی خودخواسته است که سه شخصیت را به هم متصل می‌کند. کتاب روایت می‌کند که آدم‌ها چطور در ابهام بین هست‌ها و نیست‌ها فرو می‌روند؛ انگار در پچه‌ای به روی سه شخصیت گشوده می‌شود تا گذشته‌شان را ملاقات کنند. اسفندپار در این مواجهه پشیمان، پری دلتنگ و مه‌رمان متعجب به نظر می‌رسد. یکی از نکات قابل توجه کتاب، توانایی نویسنده در نزدیک شدن به دنیای احساسات زنانه و شرح حالات روحی پری است.

شاکله کلی روایت کتاب، موشکافی رفتار شخصیت‌هاست تا بفهمیم انزوای آن‌ها از کجا نشئت می‌گیرد؛ آیا از مکان زندگی‌شان یا کیفیت رویدادهای زمانشان یا افرادی که با آن‌ها در ارتباط بوده‌اند؟ در

نه‌باید بتوانیم در دایره زندگی این سه نفر، به دنبال خودمان بگردیم.

یک ساکسیفونیست که دوستی در فرانکفورت دارد

و روزنامه‌نگار متولد رومانی است. او درباره اولین نوشته‌اش می‌گوید: «نخستین نمایش نامه را هنگامی نوشتم که دانشجوی رشته فلسفه در بخارست بودم. در آن نمایش نامه، قرن بیستم برای تمام ظلم‌ها و ستم‌ها و جنایاتش محکوم می‌شد.

قرار بود این نمایش در جشنواره‌ای دانشجویی اجرا شود، اما استادها جلو آن را گرفتند و از من ایراد گرفتند که تنها روی بخش‌های منفی این قرن، انگشت گذاشته‌ام و از آن هنگام تا به حال هنوز عوض نشده‌ام. اعتقاد دارم که وظیفه ادبیات، پرداختن به بخش‌های منفی، پنهان و پیچیده است.» ویسنی‌یک در جوانی به‌دلایل سیاسی به فرانسه پناهنده شد و آثارش را به زبان فرانسه نوشت.

او ادبیات داستانی را «عاشقانه و بی‌پایان» می‌داند و درباره نوشته‌هایش که اکثراً تم سیاسی دارند، می‌گوید: «سال‌ها در رومانی تمام نوشته‌های من آغشته به یک

آنا تومی افسردگی
• نویسنده: محمد طلوعی
• نشر افق، ۲۸۸ صفحه
• چاپ اول: ۱۳۹۵
• قیمت چاپ سوم: ۲۱۰۰۰ تومان

«فکر کرد زندگی آدم فقط توی سر خودش است و بقیه هم از آن بی‌خبرند حتی اگر جایی ایستاده باشند که بتوانند همه چیز را ببینند.» (از متن کتاب)
«آنا تومی افسردگی» عنوان دومین رمان بزرگسال محمد طلوعی، شاعر، مترجم و فیلم‌نامه‌نویس است. «طلوعی» در زمره نسل نو نویسندگان ایرانی است و اکنون سردبیری مجله «ناداستان» را بر عهده دارد که در آن، سبکی از نویسندگی خلاق به نام ناداستان‌نویسی را معرفی می‌کند. محمد

مهرناز دستگیر

خبرنگار

«داستان خرس‌های پاندا به روایت یک ساکسیفونیست که دوستی در فرانکفورت دارد و سه شب با مادوکس»
• ماتنی ویسنی‌یک، تینوش نظم‌جو با همکاری مهشاد مخبری
• نشر نی
• چاپ چهارم: ۱۳۹۷
• قیمت چاپ چهارم: ۱۵۰۰۰ تومان
• ۱۶۰ صفحه

نمایش نامه «داستان خرس‌های پاندا به روایت یک ساکسیفونیست که دوستی در فرانکفورت دارد.» به اندازه اسمش عجیب است. این نمایش نامه دارای دو شخصیت بی‌نام زن و مرد است و در سه شب روایت می‌شود. ماتنی ویسنی‌یک داستان خرس‌های پاندا را در طول پنج سال نوشت، این نمایش نامه پس از انتشار، با استقبال بی‌نظیری مواجه و به زبان‌های مختلف دنیا ترجمه و اجرا شد.

ویسنی‌یک شاعر، نمایش‌نامه‌نویس

مهرآدین بشیری‌راد

خبرنگار